

Ekspertgruppen for barn og unge med behov for særskilt tilrettelegging

Status

Innsendt til Utdanningsdirektoratet

Innsendt og bekreftet av instansen via e-post

Innsendt av

Pernille Hansen

Innsendt dato

10. august 2018

På vegne av

Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo

Målgruppe

Universitet / Høgskole (Offentlig)

Stilling

Postdoktor

✓ Jeg bekrefter at denne uttalelsen er på vegne av hele oppgitte universitet / høgskole.

1. Innledning

Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet ønsker innspill på om ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag og analyse oppleves dekkende for både barnehage, grunnskole, videregående opplæring, statlig og lokalt støttesystem. Videre ønsker vi en tilbakemelding og vurdering av ekspertgruppens forslag til et helhetlig system for en inkluderende og tilpasset pedagogisk praksis i barnehage og skole. Det vil også være mulig å foreslå alternative forslag til tiltak, som kan bidra til et bedre tilrettelagt og inkluderende tilbud. Som vedlegg følger oversikt over spørsmålene i den digitale høringen.

Du/dere kan mellomlagre svaret på høringsuttalelsen, og du/dere kan også hoppe over spørsmål underveis.

Du finner Kunnskapsdepartementets høringsbrev nederst på siden.

[Lenke til rapporten](#)

[Lenke til informasjon om høringskonferansene](#)

Takk for at du/dere tar dere tid til å delta i høringsrunden.

2. Kunnskapsgrunnlaget

Vi ønsker din/deres vurdering av om ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag som beskrives i rapportens Del 1, er dekkende.

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens forståelse av INKLUDERINGSBEGREPET, kan du/dere utdype dette her:
Jfr. innledningen punkt 1.7.1 i rapporten.

Ikke svart

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for BARNEHAGE, kan du/dere utdype dette her:
Jfr. Del 1 kapittel 2 i rapporten

Ikke svart

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for GRUNNSKOLE, kan du/dere utdype dette her:
Jfr. Del 1 kapittel 3 i rapporten

Ikke svart

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for VIDEREGÅENDE OPPLÆRING, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 4 i rapporten

Ikke svart

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for STATLIG OG LOKALT STØTTESYSTEM, kan du/dere utdype dette her:

Jfr. Del 1 kapittel 5 i rapporten

Kommentar

Institutt for lingvistiske og nordiske studier (ILN) forsker på språk i vid forstand, og instituttets fagmiljø for klinisk lingvistikk, og senere også MultiLing – Senter for flerspråklighet (SFF), har hatt et samarbeid med fagmiljøer ved Statped (spesielt med Bredtvet kompetansesenter som fra 2013 er fagavdeling for språk/tale i Statped sørøst) i over 30 år. Vi bygger denne uttalelsen på våre erfaringer fra dette samarbeidet. (Vi uttaler oss ikke her om PP-tjenesten, fordi det er Statped vi har hatt som samarbeidspartner i alle disse årene.)

Vi mener beskrivelsen gir et mangelfullt bilde av forskningen som foregår ved Statped, og i samarbeid mellom Statped og UH-sektoren. Det er en svakhet at rapporten kun trekker fram spesialpedagogisk forskning, all den tid en rekke andre forskningsfelt, deriblant språkforskning, bidrar med kunnskap som er relevant for et tilpasset og inkluderende opplæringstilbud for barn, unge og voksne med særskilte behov.

I rapporten nevnes Statpeds nye FoU-avdeling. Vi vil påpeke at denne er liten og primært har en koordinerende/administrativ rolle. Forskningen ved Statped utføres i hovedsak av fagpersoner som også driver individarbeid, systemarbeid og kursvirksomhet, og for oss i UH-sektoren er disse personene viktige samarbeidspartnere nettopp på grunn av bredden i arbeidet de gjør. De er et nødvendig mellomledd: På den ene siden kommuniserer de forskningsbasert kunnskap ut til de som trenger den lokalt. På den andre siden bidrar de til å øke kvaliteten på og nytteverdien av den forskningen som gjøres. Gjennom samarbeid med Statped får vi som språkforskere kunnskap om hvilke verktøy og hva slags ny kunnskap det er behov for, og vi bruker samarbeidet for å rekruttere deltakere til våre studier. Fra 1990 til 2017 ble det levert 16 hovedfags-/masteroppgaver og 5 doktoravhandlinger ved ILN som ikke ville vært mulig uten Statped, enten gjennom samarbeidsprosjekter eller ved hjelp med rekruttering av deltakere, for eksempel mennesker med afasi (språkvansker som oppstår f.eks. som følge av hjerneslag). Dermed har Statped vært avgjørende både for utviklingen av klinisk lingvistikk som fagfelt i Norge og for studenter og stipendiater som har hatt et ønske om å skrive en anvendt og samfunnsrelevant oppgave. I neste omgang sørger også Statped for at denne kunnskapen kommer brukerne til gode gjennom forskningsbasert undervisning og terapi.

Sammen med forskere ved ILN, har fagpersoner ved Statped blant annet deltatt i flere EU-finansierte nettverk (COST Actions) sammen med forskere innenfor logopedi, lingvistikk og psykologi fra universiteter i Norge og utlandet. Målet med nettverkene har vært å utvikle bedre metoder for kartlegging og praksis sammen med den internasjonale forskningsfronten, og arbeidet har blant annet munnet ut i flere nye kartleggingsverktøy for flerspråklige grupper. Dette er høyst relevant for rapporten, ikke minst fordi det i forslaget til nytt helhetlig system foreslås innført obligatorisk kartlegging av alle barn like etter skolestart. Som forfatterne av rapporten nevner, mangler vi i dag gode språkkartleggingsverktøy for barn fra minoritetsspråklige hjem.

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens kunnskapsgrunnlag for REGELVERKET, kan du/dere utdype dette her:
Jfr. Del 1 kapittel 6 i rapporten

Ikke svart

3. Analyse

Vi ønsker din/deres vurdering av om ekspertgruppens analyse av dagens situasjon er dekkende, jfr. kapittel 7 i rapporten.

Hvis du/dere har innspill til ekspertgruppens analyse av dagens situasjon, kan du/dere utdype dette her:

Kommentar

Ekspertgruppens analyse peker på flere utfordringer ved dagens situasjon. En av disse er at innsatsen kommer for sent. Vi stiller oss bak denne bekymringen, men er overrasket over at analysen ikke tar opp behovet for bedre kartleggingsverktøy i den sammenhengen, til tross for at mangelen på adekvate verktøy nevnes i kunnskapsgrunnlaget, og at forslaget til nytt helhetlig system bygger på at en skal finne barna som trenger ekstra hjelp og støtte gjennom obligatorisk kartlegging.

I analysen understreker forfatterne at det brukes for mye tid på sakkyndighetsarbeid, uten at det noe sted i rapporten er gjort rede for hvor mye tid som brukes på slikt arbeid. På samme måte uttales det at PP-tjenesten og Statped befinner seg langt fra praksisfeltet, uten at det er redegjort for hvor mye tid fagpersoner bruker på veiledning, støtte og kursvirksomhet. Det er høyst relevant at mange barn som har behov for ekstra støtte ikke får det i dag, men det er ingen løsning å ta hjelpen fra de aller svakeste. Vi vil understreke at sterke fagmiljøer som kan oversette forskningsbasert kunnskap til pedagogisk og spesialpedagogisk praksis er helt sentralt for barna som trenger støtten mest.

4. Tiltak om et helhetlig system

Vi ønsker din/deres vurdering av ekspertgruppens forslag til et helhetlig system, jfr. Del 2 kapittel 8 i rapporten

Har du/dere synspunkter på ekspertgruppens forslag til et helhetlig system for en inkluderende og tilpasset pedagogisk praksis i barnehage og skole, kan du/dere utdype dette her:

Vi er her opptatt av hvordan du/dere vurderer helheten av tiltak. Nedenfor vil du/dere få anledning til å kommentere enkeltområder og tiltak.

Kommentar

Vi stiller oss bak et strengere krav om relevant kompetanse for de som jobber nærmest barna, men vi vil påpeke at om disse skal kunne gi god og tilpasset hjelp, vil de være avhengige av støtte fra sterke fagmiljøer. Vi er sterkt bekymret for at en nedleggelse av Statped vil pulverisere fagmiljøene som trengs for å gi de som jobber nærmest barna gode råd og oppdatert faglig kunnskap tilpasset det enkelte barn. Dette vil dessuten være svært ødeleggende for forskningen på klinisk lingvistikk i Norge og blant annet bremse pågående arbeid for å gi praktikerne bedre verktøy til å hjelpe gruppene Statped tilbyr tjenester til. I en tid der andelen flerspråklige i Norge øker, vil det være svært viktig at vi både har flere og bedre verktøy for å kartlegge og utvikle tilbud for språkvansker. Vi fraråder derfor på det sterkeste å legge opp til et nytt nasjonalt system uten nasjonale fagmiljøer.

5. Områder for tiltak

*I rapporten beskriver ekspertgruppen flere områder med tilhørende tiltak i del 2, kapittel 8. Er det **enkelte** områder for tiltak i det helhetlige systemet du/dere har synspunkter på så kan dette utdypes nedenfor.*

Synspunkter på Inkluderende og tilpasset praksis i barnehage og skole. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.2.1 i rapporten

Kommentar

For å finne fram til barna med behov for særskilt tilrettelegging, foreslår utvalget å innføre obligatorisk kartlegging av leseferdigheter og sosiale ferdigheter rett etter skolestart, hvor de laveste 20 persentilene, umiddelbart skal få ekstra pedagogisk hjelp og støtte. Det vil være utallige årsaker til at barn havner i den nederste femdelen, og det er lite trolig at den samme typen hjelp og støtte gagnar alle. Om barna skal få nødvendig hjelp og støtte tilpasset deres behov, vil det kreve individuell vurdering.

Rapporten peker i kunnskapsgrunnlaget på at barn fra minoritetsspråklige hjem er overrepresentert i spesialundervisningen, selv om spesialundervisning neppe er et egnet virkemiddel for disse barna. Vi er enige i denne bekymringen. Internasjonal forskning har vist at barn fra minoritetsspråklige hjem står i fare for å feildiagnostiseres med en språkvanske, særlig om de lærer majoritetsspråket som andrespråk. Dette er alvorlig av flere grunner: Det bidrar til å opprettholde en myte om at det å utsettes for flere språk er negativt for barns språkutvikling, det kan ta tid vekk fra det minoritetsspråklige barn trenger aller mest, nemlig å bruke alle språkene sine, og det kan gjøre at de av disse barna som faktisk har språkvansker, forsvinner blant alle dem som kun har lavere norskferdigheter enn enspråklige jevnaldrende.

Samtidig ser vi ikke hvordan ekspertgruppens nye forslag vil løse dette problemet. Dersom hjelp og støtte primært skal fordeles basert på resultatene fra obligatorisk kartlegging, vil det ha stor betydning hvilke kartleggingsverktøy man bruker. Om barn som lærer norsk som andrespråk testes med et kartleggingsverktøy laget for og normert på enspråklige norske barn, vil ikke resultatene kunne skille de få som har språkvansker fra de mange som behersker morsmålet, men har lavere norskferdigheter. Kun med kunnskap om ferdighetene deres i de andre språkene deres kan vi skille de to gruppene fra hverandre. Det får vi ikke med verktøy beregnet på enspråklige. Fordi språk er forskjellige, kan man ikke uten videre oversette et språkkartleggingsverktøy fra et språk til et annet, og utviklinga av gyldige og pålitelige verktøy for flerspråklige krever derfor tverrfaglig forskningssamarbeid.

Synspunkter på Pedagogisk støttesystem i barnehager og skoler. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.2.2 i rapporten

Ikke svart

Synspunkter på Varige og omfattende individuelle tiltak. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.2.3 i rapporten

Ikke svart

Synspunkter på Samarbeid og kompetanseheving i barnehager og skoler. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.1 i rapporten

Ikke svart

Synspunkter på En lokal pedagogisk veiledningstjeneste. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.2 i rapporten

Ikke svart

Synspunkter på Statlig/fylkeskommunalt tjenester. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.3 i rapporten

Kommentar

Vi mener ekspertgruppen undervurderer viktigheten av Statpeds sterke fagmiljøer, både som faglig støtte for kommuner og fylkeskommuner og som bro mellom praksisfeltet og UH-sektoren. Vi er sterkt bekymret for at ekspertgruppens forslag til nytt system vil pulverisere disse fagmiljøene.

Synspunkter på Samiske spesialpedagogiske tjenester. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.3.4 i rapporten

Ikke svart

Synspunkter på Nødvendige regelverksendringer. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.4 i rapporten

Ikke svart

Synspunkter på Andre nødvendige tiltak. Utdyp her:

Jfr. punkt 8.5 i rapporten

Ikke svart

6. Implementering

Er det noen av områdene for tiltak eller enkelttiltak (fra spørsmålet over), som dere mener bør prioriteres?

Jfr. rapportens kapittel 8

Ikke svart

Er det enkelte av ekspertgruppens forslag som ikke bør gjennomføres? Evt. hvorfor ikke?

Jfr. rapportens kapittel 8

Kommentar

Sterke fagmiljøer er nødvendige for å gi god hjelp og støtte til barn med særskilte behov. Oppløsning av disse vil være svært ødeleggende for forskningen på klinisk lingvistikk i Norge og bremse pågående arbeid for å gi praktikerne bedre verktøy til å hjelpe gruppene Statped tilbyr tjenester til. I en tid der andelen flerspråklige i Norge øker, vil det for eksempel være svært viktig at vi både har flere og bedre verktøy for å kartlegge og utvikle tilbud for språkvansker. Denne utviklingen gjøres best i samarbeid mellom Statped og UH-sektoren.

Hva er forutsetningene for en vellykket implementering av det nye helhetlige systemet i barnehager og skoler?

Ikke svart

Har du/dere forslag til alternative tiltak og systemendringer, som kan bidra til et bedre tilrettelagt og inkluderende tilbud enn i dag?

Dersom du/dere har forslag til andre alternative tiltak vil vi gjerne få høre om det.

Kommentar

Vi opplever at det etter omorganiseringen av Statped har blitt mer omstendelig enn før å starte opp forsknings- og utviklingssamarbeid med fagpersoner der, ettersom prosjekter nå gjerne må klareres med flere ledd enn tidligere. Statped har sterke og spesialiserte fagmiljøer, og vi mener samfunnet vil få mer ut av disse miljøene dersom de gis mer autonomi over egne forskningsressurser.

Har du/dere forslag til digitaliseringstiltak som kan støtte opp under god inkludering, utvikling og læring?

Kommentar

De fleste eksisterende kartleggingsverktøy er analoge. I den grad de kan utføres på en skjerm, må skåring eller evaluering skje manuelt. Flere gode, normerte digitale verktøy ville gjøre det lettere og raskere å kartlegge barn i skoler og barnehager. Dersom en skal pålegge alle landets skoler å gjennomføre kartlegging av alle sine elever, bør en også ha gode og tidseffektive verktøy å tilby dem.

7. Avsluttende spørsmål og kommentarer

I hvilken grad er du/dere enige i ekspertgruppens forslag til et nytt helhetlig system?

Med de forutsetninger gruppen legger til grunn i rapporten vil vi gjerne vite i hvilken grad du/dere støtter ekspertgruppens forslag.

Delvis uenig

Kommentar

Institutt for lingvistiske og nordiske studier og MultiLing Senter for flerspråklighet er forskningsinstitusjoner med lang erfaring i språkforskning, både på språktilegnelse, på flerspråklighet, på minoritetspråklige barn og på barn og voksne med ulike former for språkvansker. Basert på vårt langvarige samarbeid med Statped vil vi på det sterkeste fraråde å pulverisere de eksisterende fagmiljøene der, og slik svekke Statpeds sentrale rolle som brobygger mellom forskningen og praksisfeltet.

Har du/dere andre kommentarer, kan disse gis her:

Ikke svart